

предмету, які можна поділити в залежності від мети дослідження на історичний, медичний, правовий, економічний напрямки.

Таким чином, архівні документи та наукові джерела, які стосуються норм соціального законодавства та лікарської допомоги у сукупності складають історіографію, дослідження якої дозволяє визначити особливості становлення соціального законодавства у минулому.

Список використаних джерел:

1. Бровар О.В. Соціальний вимір розвитку вугільної промисловості Донбасу упродовж 1943 – 1964-х рр. у радянській історіографії / О.В.Бровар // Історичні і політичні дослідження. – 2009. – 1(41). – С. 32-39.

2. Латишева О.В. Історія становлення та розвитку системи державного страхування в УСРР 20-х рр. у архівних джерелах / О.В. Латишева // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 233. – С. 101-104.

3. Мельничук О.А. Радянська соціальна політика 1920 – 30-х рр. в сучасній українській історіографії / О.А. Мельничук // Інтелігенція і влада. Громадсько-політичний науковий збірник. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 20. – С.265-273.

Томков О.М.

курсант,

Донецький юридичний інститут МВС України

ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ ДЕРЖАВИ У НІМЕЧЧИНІ В ПЕРІОД ПРАВЛІННЯ РЕЙХСКАНЦЛЕРА ОТТО ФОН БІСМАРКА

На сучасний історичний момент як ніколи гостро постало питання збереження централізованої, унітарної за своєю формою держави в Україні. В такій ситуації сам народ вдався до екстраординарних мір – самоорганізувався і дав безпрецедентну відсіч протизаконним правовим та антинародним діям влади. Але влада вдалася до прямого застосування рис поліцейської держави. Тож, щоб проаналізувати першопричини та передбачити наслідки такої ситуації, варто проаналізувати досвід сусідніх держав, які в той чи інший історичний період пройшли через горнило поліцейської держави. Однією з них є Німеччини, яку протягом кінця XIX – поч. XX ст. очолював «залізний канцлер» Отто фон Бісмарк. З його ім'ям пов'язана ціла низка подій німецької та загальноєвропейської історії.

Об'єктом нашого наукового дослідження є особливості будівництва поліцейської держави у Німеччині, а предметом являється діяльність канцлера Отто фон Бісмарка. Завданням дослідження є аналіз державно-політичних дій, які проводилися канцлером Бісмарком у рамках будівництва централізованої німецької держави.

Дослідженням розвитку німецької державності протягом XIX-XX ст. займалися багато фахівців. Але вони передусім приділяли увагу постаті рейсканцлера. Так, наприклад, соціально-психологічний портрет Бісмарка складали українські фахівці Т.В. Горечан та С.С. Троян, а його біографію аналізував російський історик XIX ст. Р. Сементковський та сучасний фахівець В. Чубинський. Зовнішній політиці, яку проводив рейхсканцлер, Чубинський приділяє значну частину своєї роботи. Він показав заслугу

Бісмарк у створенні єдиної потужної Німецької імперії та причини її невдач, а також зазначив, що відповідальність за перетворення Німеччини на джерело небезпеки та агресії в Європі кінця XIX – поч. XX ст. повністю лежить на О. фон Бісмаркові [1-2, 6]. Дипломатичній діяльності канцлера присвятив увагу відомий радянський фахівець з історії німецького імперіалізму Єрусалимський А.С. [3]. Крім зазначених авторів великий внесок у вивчення діяльності Бісмарка, особливо його зовнішньої політики, зробили радянські історики німецької державності І.С. Галкін, Ф.А. Ротштейн, С.І. Оболенська. В цілому, сукупний аналіз робіт зазначених фахівців дає повну картину розуміння статусу Німеччини як держави під час правління рейхсканцлера Бісмарка.

Зародки своєї політичної діяльності майбутній канцлер сформував ще у юнацтві. Тоді його мати зажадала побачити свого сина перспективним та успішним фахівцем дипломатії [1, с. 6].

Істинне становлення світогляду Бісмарка відбувся під впливом ряду історичних подій [2, с. 20]. Справжнім політиком Бісмарк зробила революція 1848 року [2, с. 63]. Будучи реакціонером до мозку кісток Бісмарк категорично не сприйняв революції і був готовий боротися проти неї зі зброєю в руках. Він запропонував королю озброїти своїх юнкерів і виступити на захист монархії. Вже в той час головним аргументом для нього була сила: в ній він бачив «альфу і омегу будь-якого політичного та дипломатичного успіху» [3, с. 24]. Дещо пізніше він заявляв: «Німецьке питання не може бути вирішене в парламентах, а лише дипломатією і на полі битви» [4, с. 58].

Німеччина була розділена на ряд дрібних держав і князівств, серед яких провідна роль належала Австрії, тоді як Пруссія повинна була задовольнятися більш скромним положенням. В 1848 році Бісмарк ще не планував вихід Пруссії на передові позиції в місії об'єднання Німеччини і витіснення Австрію.

Фактично політична кар'єра Бісмарка розпочалась в травні 1851 року, коли Бісмарк отримав призначення на посаду спочатку радника, а згодом посланця від Пруссії при Союзному сеймі у Франкфурті-на-Майні. Він був послом навіть і у Росії. Призначення Бісмарка на посаду міністра-президента та міністра іноземних справ офіційно відбулось на початку листопада 1862 року. В одній із перших офіційних промов він виголосив знамениті, безліч разів цитовані з того часу слова: «...не промовами та постановами більшості вирішуються великі питання часу..., а залізом і кров'ю».

Щоб зберегти і розширити панування пруської монархії та землевласників-дворян, потрібно було задовольнити інтереси німецької буржуазії в питанні про об'єднання Німеччини, змусити її відмовитися від претензій на самостійну політичну роль і управління. Спираючись на армію і всю систему пруського мілітаризму, Бісмарк взявся до справи. Згідно твердження російського історика Єрусалимського: «Бісмарк готувався до ролі не лише могильщика, але і душеприкажчика половинчатої революції 1848 року» [3, с. 27].

Лінія на об'єднання Німеччини згори під верховенством Пруссії досягла значного, хоча ще і не кінцевого успіху. На початку 60-х років в Німеччині склалась ситуація, коли вирішення одного із найважливіших завдань буржуазного перевтілення – створення єдиної національної держави – стало невідворотним. І в цей момент консервативний юнкер Бісмарк, уособлюючи в собі певні соціальні сили, взявся за втілення буржуазного завдання об'єднання держави. Він реалізовував національні сподівання буржуазії і тим самим перетягував її на свою сторону – на сторону монархії, військовщини,

найвищої бюрократії, юнкерства. Вони змушені були за задоволення своїх національних сподівань заплатити відмовою від ліберальних ілюзій у розбудові держави.

Першим на шляху до об'єднання Німеччини стало збройне протистояння, а саме початок війни Пруссії проти Данії (1864 р.). Данія стала першою жертвою «бісмаркової» політики. З початком війни Бісмарк хотів перешкодити перетворенню герцогств Гольштейну і Шлезвігу в самостійні держави в складі Німецького союзу. На потребу часу було реформовано силовий сектор держави. Була проведена реорганізація армії і збільшено її кількісний склад, також значно посилювалась і збільшувалась поліцейська сила держави та її розвідувальні відомства, які згодом стали кісткою поліцейської держави в Німеччині.

Пруссія напала на Данію, яка була швидко розгромлена. Шлезвіг та Гольштейн були анексовані і включені до складу Пруссії. Разом з територією Пруссії дісталися 200 000 тисяч кровних датчан та фризів, які були не в захваті від анексії і політики онімечення, саме проти них і було використано оновлений поліцейський апарат. Великі європейські держави в особі Англії, Франції та Росії, виявились безсилими завадити агресивним планам Пруссії, чим розпалили її апетит [1, 18-19].

І в 1866 році Пруссія починає військові дії проти свого колишнього союзника – Австрії [4, 371]. Зазнавши поразки у протистоянні, Австрія тим самим визнала право Пруссії на створення Північнонімецького союзу, в якому були об'єднані 21 німецька держава. Бісмарк умів стратегічно мислити, розраховуючи «гру» на кілька ходів вперед, він створював тактичну перевагу на основних напрямках, і завдяки цьому завжди перемагав. Так, він наполіг на почесному мирі з Австрією, не дозволивши Вільгельму I «поставити Австрію на коліна». Також він змусив відмовити короля і генералів від вимоги великих територіальних придбань. Адже після нищівної поразки Пруссія, як переможниця, могла диктувати стороні, що програла, більш суворі вимоги.

У листопаді 1870 року південнонімецькі держави вступили до Єдиного Німецького союзу, а в наступному місяці баварський король запропонував відновити знищену Наполеоном німецьку імперію і імператорську гідність. Рейхстаг звернувся до Вільгельму I з проханням прийняти імператорську корону. Німецька імперія була проголошена у дзеркальній залі Версаля 18 січня 1871 р. Першим канцлером імперії став Отто фон Бісмарк. Оцінюючи свою роль в об'єднанні країни, Бісмарк казав, що він завжди радів, коли йому хоч на крок вдавалося наблизитися до єдності Німеччини яким би то не було шляхом. Переможні війни і утворення єдиної імперії примирило Вільгельма і Бісмарка з більшою частиною опозиції, яка з того моменту стала захоплено вітати завойовницьку політику першого канцлера. За Бісмарку було ще більше посилено військову та економічну потужність Німеччини.

У роки правління Вільгельма I і Фрідріха III, який перебував при владі всього півроку, позиції Бісмарка були більш ніж міцними, він тримав усі важелі державного управління і силовий апарат в своїх руках, завдяки цьому йому вдавалося безперешкодно впроваджувати реформи і придушувати опозиційні рухи. Єдиною силою, здатною протистояти Бісмарку, була католицька церква, яка виграла в нього «Культурну боротьбу».

Роль Бісмарка в об'єднанні Німеччини і створенні Німецької імперії дуже важко переоцінити. Започаткований ним принцип побудови державної політики на категоріях «заліза та крові» відігравав провідну роль в зовнішній і внутрішній політиці Німеччини ще протягом півстоліття сам він став

причиною початку Першої та Другої світових воїн. Тому на сучасному історичному етапі в Україні вкрай важливо зберегти всі важелі державної влади у рівновазі. Це завдання полягає у збереженні демократичних здобутків народу, завойованих протягом грудня 2013 – лютого 2014 р., збереженні територіальної цілісності держави. Але й не менш важливо посилити апарат примусу держави, який має стояти на стражі народних цінностей у державі, здобутих у нелегкій боротьбі.

Список використаних джерел:

1. Троян С.С. Отто фон Бісмарк: соціально-психологічний портрет на фоні німецької історії XIX століття / С.С. Троян, Т.В. Горечан. – Чернівці, 1994.
2. Чубинский В.В. Бисмарк. Политическая биография / В. Чубинский. – М., 1988.
3. Бисмарк О. фон. Мысли и воспоминания / Отто фон Бисмарк. – Т. 1-3. – М., 1940-41.
4. Бобилева С.Й. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року.: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / С.Й. Бобилева / Дніпропетровський національний ун-т. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ., 2003.

Шлапак В.Л.

студентка,

Інститут післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОТВОРЧІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ВИДИ, СТАДІЇ. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАКОНОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні Україна несе на своїх плечах важкий тягар реформування. З чим це зв'язано, чому так відбувається і що чекає нас – питання, що вимагають глибокого аналізу.

В даний час, коли політичні й економічні реформи, зажадали інтенсивної законотворчості, як ніколи стає ясно, наскільки важливий сам процес творення закону, вироблення первісної концепції майбутнього акту, складання й обговорення проекту, облік думок і інтересів різних соціальних груп, співвідношення з іншими нормативними актами, здатність майбутнього закону «вписатися» у вже існуючу правову систему, здатність адаптуватися новому закону, економічні основи його існування і реального застосування.

Реальність показує, наскільки широке коло питань, неврегульованих правом, без яких неможливо реалізувати економічні і соціальні програми, висунуті життям. Мова йде не лише про відновлення, поліпшення законодавства, але і про формування багатьох принципово нових правових інститутів, що відповідають новим економічним умовам, критеріям правової держави.

Курс на прискорення реформ змушує законодавця прагнути до швидкого охоплення правових норм, регулюванню нових суспільних відносин. Це позначається на якості закону, його системності, стабільності правової системи, рівні правової захищеності громадян.

Виходячи з вище сказанного безпосередньо впливає актуальність розгляду питання правотворчості.

Ступінь наукової розробки даного питання можна визначити як досить глибоку. Зокрема питаннями дослідження правотворчості займалися такі